

nõudis sõjaandameid, rüüstas ja laastas maad, et oli võetud arutu hulk vange ja et sõjavägi jõudis tervelt tagasi Novgorodi. Nii oli Tartu küll vallutatud, kuid sama ruttu jälle maha jäetud. Ei tarvitse vist eriti rõhutada, et Otepää uuesti kindlustati.

Tartu vallutamine. Kuid mujalt hakkas Tartut ähvardama suurem hädaoht. Sakslased hakkasid Ida-Baltimaid alla heitma. 1208. a. alustati eestlaste vastu sõjategevus, mis omandas peale lühikest rahuaega 1211. a. üldisema iseloomu. Vallutati Viljandi. 1211./12. a. talvel võtsid sakslased nendega liitunud liivlaste ning lätlaste toetusel ette suurema sõjakäigu läbi Ugandi Põhja-Eestisse. Tartu linnuse leidsid nad kaitsjaist mahajäetuna ja tuleroaks muudetuna eest. Lätlased olid ta juba ühel varemal sõjakäigul maha põletanud, nagu nad ka üldse kogu maa olid laastanud. Peale kolmeaastast rahuaega algasid sakslased 1215. a. sõjategevust uuendatud jõul, nii et aasta teisel poolel alla heideti nii Ugandi- kui Sakalamaa. Üksikasjalisemad teated Tartu tollaegseist olukorrist puuduvad. Siiski oli tõenäoliselt kindlustusse asetatud vahest küll väikesearvuline Saksa kaitsevägi, sest veel 1221. a. nimetatakse, et Võnnu rüütelvennad ühes oma sulastega teostasid valitsusvõimu kõigist Ugandi- ja Sakalamaa kantsidest. Ja kuigi venelaste vahelesegamine, kes senini sakslaste õhutusel olid sõdinud eestlaste vastu, nüüd aga, orduvõimu kasvamise kartusel, võitlesid eestlastega käsikäes, viis Otepää tagasivõtmiseni sakslastelt ja ajutise rahuni, missugune asjaolu ühenduses sellest kindlusest loobumisega paljastas sakslaste väetiiva idasse, kaasa tuues see läbi sakslaste loobumise Ugandist, ometi takistas Novgorodi sisepoliitiline olukord mõneks ajaks edaspidiseid operatsioone, nii et Tartu jäigi esialgselt Saksa võimusesse. Kui venelased 1218. a. ja teiskordselt 1221. a. uuesti sõjategevusse sekka löid, ei saavutanud nad ühtegi tähelepandavat tulemust, kuna aga kättemaksu-retkist Pihkvamaale osa võtsid isegi ugalased.

Siis aga puhkes 1222. a. Saaremaal tagajärjekas vastuhakkamine taanlasile, mis kandus ka mandrile ja levis siin kiiresti. Tartu väikesearvuline Saksa kaitsevägi sunniti loomulikult silmapilkselt alistuma ja vangistati. Juba sakslaste poolt venelaste vastu ülihästi ehitatud linnus kindlustati veelgi tugevamalt, viskemasinatega ja muu sellise relvistise arvu suurendati rikkalikult. Pealegi tulid ka venelased 1223. a. Novgorodist ja Pihkvast appi ja jätsid kindlustusse oma abiväe. Kindlustuses vangistatud ordurüütlid ja kaupmehed anti venelastele üle. Ordu, kes muude sakslaste toetusel silmapilkselt võitlusse asus, hakkas vähehaaval siiski saama seisukorra peremeheks ja võis (1223. a. sügisel) vabastada osa oma väge Tartu piiramiseks, mis jäi aga täiesti tagajärjetuks. Sakslased pidid jälle lahkuma. Veel samal sügisel jõudis Tartusse Novgorodist saadetuna endine Kokenhuseni (Kukanois) vürst Vjatsko 200-mehelise täiendava abiväega ja rahasummadega vähem küll eestlaste aitamiseks kui Novgorodi vana kavatsuse huvides, et levitada Tartust kui toetuspunktist valitsusvõimu üle kogu maa. Kindlusväe poolt rõõmsalt tervitatud, näib Vjatsko esialgu vaid selleks teotsenud olevat, et ümberkaudseilt mailt makse sisse nõuda ja sel viisil teostada Novgorodilt talle usaldatud võimu.

Kavatsus, asuda Tartu piiramisele peale 1223. a. jõulusid, pidi kõrvale jätama abiandmise pärast raskes seisukorras viibivaile taanlasile, ja selle asemel asuti Põhja-Eesti allaheitmisele. Kuid peale 1224. a. lihavõtteid kogusid ordurüütlid uue sõjaväe ja asusid Tartu piiramisele. Piiramine kestis viis päeva, kuid